

P7_TA-PROV(2010)0324

Prekybos ir ekonominiai santykiai su Turkija

2010 m. rugsėjo 21 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl prekybos ir ekonominių santykių su Turkija (2009/2200(INI))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Komisijos 2009 m. parengtą Turkijos pažangos ataskaitą (SEC(2009)1334),
 - atsižvelgdamas į 1963 m. rugsėjo 12 d. susitarimą, įsteigiantį Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociaciją,
 - atsižvelgdamas į šio susitarimo 1970 m. lapkričio 23 d. papildomą protokolą, ypač į jo 41 straipsnio 1 dalį (*status quo* sąlyga),
 - atsižvelgdamas į 1980 m. rugsėjo 19 d. EB ir Turkijos asociacijos tarybos sprendimą Nr.1/80,
 - atsižvelgdamas į 1995 m. gruodžio 22 d. EB ir Turkijos asociacijos tarybos sprendimą Nr. 1/95 dėl galutinio muitų sąjungos įgyvendinimo etapo (96/142/EB),
atsižvelgdamas į Europos Teisingumo Teismo nutarimus, susijusius su keturiomis pagrindinėmis laisvėmis, visų pirma *Demirel, Sevince, Savas, Abatay-Sahin, Tum-Dari* ir *Soysal* bylose,
 - atsižvelgdamas į paskutinį 2007 m. paskelbtą PPO prekybos pranešimą dėl Turkijos,
 - atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Turkijos,
 - atsižvelgdamas į Politikos departamento 2009 m. metinės Turkijai skirtos programos, vykdomos pagal pasirengimo narystei priemonę ir atsižvelgiant į 2009 m. plėtos dokumentų paketą, analizę,
 - atsižvelgdamas į Tarybos 2006 m. gruodžio 11 d. išvadas,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 48 straipsnį,
 - atsižvelgdamas į Tarptautinės prekybos komiteto pranešimą (A7–0238/2010),
- A. kadangi muitų sąjunga su Turkija ir toliau išlieka viena iš pažangiausių ir glaudžiausių komercinių santykių, kuriuos ES palaiko su trečiąją šalimi, formų,
- B. kadangi Turkijos ekonomikai pagal dydį tenka 17-oji vieta pasauliniu mastu, remiantis Pasaulio banko statistiniais duomenimis, ir 6-oji vieta Europos lygmeniu, o pramoninės prekės sudaro daugiau nei 90 % jos eksporto; kadangi 2008 m. Turkija buvo 20-a pagal dydį tiesioginių užsienio investicijų (TUI) gavėja ir jos TUI įplaukos sudarė 18 mlrd.,
- C. kadangi Turkija tapo septintąją pagal dydį ES prekybos partnere, o ES yra didžiausia Turkijos prekybos partnerė,

- D. kadangi 2009 m. Turkija į ES eksportavo prekių už 33,6 mlrd. eurų ir iš ES importavo prekių už 40,4 mlrd. eurų,
- E. kadangi vidutinis nedarbo lygis Turkijoje 2009 m. pasiekė nerimą keliančius 12,5 proc. ir 2010 m. balandžio mėn. sumažėjo iki 10,8 proc., jaunimo nedarbo lygis siekia 25 proc., o 2010 m. pranešime dėl Tūkstantmečio vystymosi tikslų įgyvendinimo Turkijoje nurodoma, kad itin didelio skurdo lygis yra 17,1 proc.,
1. džiaugiasi išplėtotais ES ir Turkijos prekybos santykiais; ragina Turkiją supaprastinti procedūras ir sumažinti biurokratiją bei panaikinti likusias tarifines ir netarifines kliūtis; pabrėžia, kad svarbu palaikyti konstruktyvų dviejų šalių dialogą siekiant toliau gerinti minėtuosius santykius;
 2. primena, kad Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 205 straipsnyje ir ES sutarties 21 straipsnyje bendrai nustatoma, kad vykdant Sąjungos išorės veiksmus, įskaitant bendrą prekybos politiką, siekiama skatinti „demokratijos, teisinės valstybės, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių visuotinio ir nedalomumo, pagarbos žmogaus orumui, lygybės ir solidarumo principus bei Jungtinių Tautų Chartijos ir tarptautinės teisės principų“ laikymąsi, taip pat tvirtinti partnerystę su trečiosiomis šalimis, kurios laikosi minėtųjų principų;
 3. ragina Komisiją ir toliau dėti pastangas ir tęsti dialogą su Turkija prekybos klausimais, visų pirma pasitelkiant jungtinį konsultacinį komitetą ir EB ir Turkijos muitų sąjungos jungtinį komitetą; ragina abi puses veiksmingiau naudotis šiomis platformomis ir greičiau išspręsti neišspręstus klausimus, pvz., dėl Turkijos draudimo importuoti jautieną, gyvulus ir išvestinius produktus ir dėl kai kurių valstybių narių taikomų kelių kvotų Turkijoje registruotoms transporto priemonėms;
 4. atkreipia dėmesį į Turkijos ilgalaikio augimo potencialą ir demografinius ypatumus; ragina ir ES, ir Turkiją deramai dėmesį skirti bendroms ekonomikos sritims, išlaikyti atvirą prekybą ir investavimo tvarką ir neprarasti gebėjimo atsilaikyti vietos protekcionistiniame spaudime, laikantis savo įvairiose tarptautinėse platformose duotų įsipareigojimų, ir naudoti PPO nuostatas atitinkančias prekybos apsaugos priemones;
 5. išreiškia susirūpinimą dėl mažo moterų dalyvavimo darbo rinkoje lygio ir jų užimtumo neoficialiame sektoriuje; ragina Turkiją ekonomikos, socialinėje ir užimtumo politikoje moterų užimtumui skirti ypač daug dėmesio;
 6. pabrėžia itin blogą padėtį jaunimo užimtumo srityje ir konkrečių veiksmų siekiant spręsti šią problemą trūkumą; atkreipia dėmesį į neseniai atliktą TDO tyrimą, kuriame nurodoma, kad apskritai darbo vietų kūrimas ir visų pirma moterų ir jaunimo užimtumas – tai pagrindiniai darbo rinkos uždaviniai siekiant Turkijos vystymosi; taigi ragina parengti užimtumo strategiją, pagal kurią būtų bendrai sprendžiama jaunimo užimtumo problema ir ypatingas dėmesys teikiamas jaunų moterų padėčiai;
 7. džiaugiasi, kad 1996 m. įsteigta muitų sąjunga, kuri užtikrino didesnes patekimo į rinką galimybes ir dėl kurios ES ir Turkijos prekybos mastas 2008 m. pasiekė didžiausią lygį ir išaugo iki 100 mlrd. eurų per metus;

8. pažymi, kad muitų sąjunga apima pramonines prekes ir perdirbtus žemės ūkio produktus; tikisi, kad muitų sąjunga kuo greičiau apims ir žemės ūkio produktus; mano, kad muitų sąjunga gali būti sustiprinta į ją įtraukiant kitus sektorius, pvz., paslaugų ir viešųjų pirkimų;
9. apgailestauja, kad paskutiniame PPO pranešime nurodoma, kad Turkijos žemės ūkio produktams taikoma vidutinė tarifo norma yra palyginti aukšta, o tam tikrais atvejais labai aukšta (pvz., kukurūzams taikomas 130 proc. maitas); ragina Turkijos vyriausybę iš esmės sumažinti šias kliūtis;
10. džiaugiasi, kad Turkijos muitų kodeksas priderintas prie ES muitų kodekso ir visų pirma tuo, kad priimta bendroji lengvatų sistema (BLS); ragina labiau suderinti Turkijos teisės aktus ir Bendrijos *acquis* laisvos prekybos, kovos su klastojimu, patikrų po prekių įforminimo ir leidimų neapmuitinamų prekių parduotuvėms srityse;
11. apgailestauja, kad per penkerius pastaruosius metus Turkija iki galo neįgyvendino asociacijos susitarimo papildomo protokolo ir nepanaikino visų kliūčių laisvam prekių judėjimui; ragina Turkiją nedelsiant visapusiškai ir nediskriminuojant įvykdyti visus savo įsipareigojimus, susijusius su šiuo protokolu, nes tai padės jai toliau plėtoti prekybos ryšius su visomis ES valstybėmis narėmis, ir primena, kad, jei to nebus padaryta, gali būti labai pakenkta derybų procesui;
12. pakartoja, jog labai svarbu, kad Turkija visapusiškai laikytųsi savo įsipareigojimų, susijusių su muitų sąjunga; taip pat mano, kad reikia tolesnio derinimo su Bendrijos *acquis* kai kuriuose sektoriuose, pvz., laisvosios prekybos zonų ir atleidimo nuo muitų;
13. pabrėžia, kad muitų sąjungai būtų labai naudinga, jei būtų persvarstytas ginčų sprendimo mechanizmas, kurį taikant būtų galima greitai ir teisingai spręsti svarstytinus klausymus;
14. ragina laikantis PPO taisyklių panaikinti visas nereikalingas kliūtis ES ir Turkijos prekybai, įskaitant technines kliūtis, kaip antai susijusias su sertifikatų nepripažinimu, dvigubais bandymais, kartotinėmis patikromis, privalomomis techninėmis nuostatomis ir standartais; taip pat ragina Komisiją pasidalyti gerą patirtimi šioje srityje;
15. pripažįsta, kad Turkija patyrė sunkumų sudarydama laisvosios prekybos susitarimus su trečiosiomis šalimis ir kad tai turi neigiamą padarinių Turkijos ekonomikai, nes ES laisvosios prekybos susitarimų partneriams, su kuriais Turkija dar negalėjo pasirašyti laisvosios prekybos susitarimų, sudaromos sąlygos vienašalei lengvatinei prieigai prie Turkijos rinkos; ragina Komisiją ir Tarybą užtikrinti, kad Turkijai būtų įtraukta į būsimų ES ir trečiųjų šalių laisvosios prekybos susitarimų poveikio vertinimo tyrimus ir toliau skatinti perduoti informaciją apie ES poziciją ir derybų dėl laisvosios prekybos susitarimų padėtį; ragina Komisiją laisvosios prekybos susitarimuose atsižvelgti į ES ir Turkijos muitų sąjungą;
16. ragina Turkiją panaikinti likusias prekių importo licencijas, kurios pažeidžia įsipareigojimus, numatytus muitų sąjungos nuostatose, ir sutikti, kad būtų atnaujintas EB ir Turkijos asociacijos tarybos sprendimas Nr. 2/97 dėl techninių prekybos kliūčių panaikinimo;

17. palankiai vertina standartizavimui užsienio prekybos srityje skirtus teisės aktus, kuriuos Turkijos vyriausybė priėmė 2009 m., tačiau pažymi, kad pradėtos vykdyti atitikties vertinimo procedūros ir muitinės patikros; ragina ir ES, ir Turkiją visapusiškai taikyti abipusio pripažinimo principą;
18. ragina Turkiją panaikinti sunkias importo procedūras ir suderinti savo perdirbtiems žemės ūkio produktams, kurie neatitinka muitų sąjungos reikalavimų, taikomą neapmuitinamų kvotų sistemą;
19. džiaugiasi teigiamomis išvadomis, pateiktomis paskutiniame PPO pranešime dėl Turkijos; ragina Turkijos vyriausybę vis dėlto imtis būtinų veiksmų ir įgyvendinti jame nurodytas rekomendacijas, taip pat paspartinti struktūrines ir teisėkūros reformas;
20. ragina Turkiją nutraukti naujų reikalavimų, susijusių su gera gamybos praktika, taikymą, nes pagal šiuos reikalavimus faktiškai draudžiama importuoti tam tikrus farmacijos produktus, taip pat dalyvauti įgyvendinant tarptautines iniciatyvas siekiant suderinti, pvz., PPO ir ES, geros gamybos praktikos procedūras ir standartus ir prisidėti prie šių iniciatyvų;
21. atkreipia dėmesį į dinamišką Turkijos tarptautinės prekybos strategiją ir į tai, kad Turkija sudarė šešiolika laisvosios prekybos susitarimų; ragina ES ir Turkiją bendradarbiauti ir stiprinti prekybos santykius su Centrine Azija;
22. atkreipia dėmesį į tai, kad 88 % visų tiesioginių užsienio investicijų Turkijoje yra ES investicijos; nurodo, kad tiesioginių užsienio investicijų dalis Turkijos BVP yra sąlyginai maža;
23. atkreipia dėmesį į Turkijos vaidmenį regioninėse platformose, kaip antai, Juodosios jūros ekonominio bendradarbiavimo organizacijoje, Juodosios jūros regiono prekybos ir plėtros banke ir Pietryčių Europos bendradarbiavimo procese; ragina Turkiją imtis vadovaujamojo vaidmens ir skatinti atvirą ir sąžiningą prekybą deramai atsižvelgiant į socialinę, ekonominę ir ekologinę gerovę;
24. atkreipia dėmesį į Turkijos vaidmenį Viduržemio jūros regione kaip partnerės, prisidėjusios inicijuojant Barselonos procesą, ir ragina Turkiją visapusiškai gerbti visas proceso valstybes partneres; pabrėžia, kad esama nepaprastai daug galimybių išplėsti Turkijos prekybą Viduržemio jūros baseino regione;
25. pažymi, kad, nors ES vis dar didžiausia Turkijos prekybos partnerė, nuo 2009 m. Rusija, Kinija, JAV ir Iranas yra vienos iš pagrindinių Turkijos prekybos partnerių; pabrėžia, kad Turkijos ir ES prekybos apimtis sumažėjo 2009 m., tačiau pirmuosius du 2010 m. ketvirčius matyta augimo tendencija; taip pat pažymi, kad Turkija ieško įvairesnių prekybos partnerių; prašo Komisijos atlikti ES dalies Turkijos užsienio prekyboje santykinio sumažėjimo priežasčių (galima įtraukti ir finansų krizę) ir ekonominio poveikio tyrimą;
26. pažymi, kad Turkija ir ES susiduria su panašiomis energijos tiekimo problemomis; pabrėžia projekto „Nabucco“ svarbą siekiant užtikrinti energijos tiekimo saugumą ES, todėl ragina Turkiją imtis iniciatyvos, kad nedelsiant būtų įgyvendintas tarpvyriausybinius susitarimas dėl projekto „Nabucco“; pabrėžia, jog būtina nustatyti bendrą išorinę

energetikos strategiją ir pradėti energetikos skyriaus aptarimą, nes tai padėtų toliau stiprinti bendradarbiavimą energetikos srityje; ragina Turkiją ratifikuoti Energetikos chartijos sutarties prekybos nuostatų pakeitimą ir investuoti į savo itin didelį atsinaujinančiųjų energijos išteklių potencialą;

27. atkreipia dėmesį į tai, kad dėl besikartojančių ir taikant Bendrojo susitarimo dėl prekybos paslaugomis (angl. GATS) 4-ąjį būdą atsirandančių su vizomis susijusių problemų labai ribojamas Turkijos verslininkų ir sunkvežimių vairuotojų įvažiavimas į ES; atkreipia dėmesį į atitinkamus Teisingumo Teismo nutarimus šiuo klausimu ir ragina Komisiją užtikrinti, kad valstybės narės laikytųsi šių nutarimų; ragina Komisiją ir Tarybą iš naujo išnagrinėti vizos procedūras siekiant panaikinti prekybos kliūtis;
28. apgailestauja dėl to, kad teisės aktai, pagal kuriuos, laikantis ES standartų ir atitinkamų Tarptautinės darbo organizacijos konvencijų, visapusiškai užtikrinamos profesinių sąjungų teisės, dar iki galo neparengti, visų pirma turint mintyje profesinių sąjungų organizacijos teises, kolektyvines derybas ir teisę streikuoti;
29. ragina Turkiją nediskriminuoti užsienio įmonių pasiūlymų teikėjams iš Turkijos suteikiant 15 % kainų lengvatą, kai vykdomi viešieji pirkimai; ragina Turkiją pasirašyti PPO sutartį dėl viešųjų pirkimų;
30. pabrėžia, kad dėl suklastotų prekių, įskaitant farmacijos ir kosmetikos prekes, kyla problemų ES ir Turkijos prekybos santykiams ir mažėja Turkijos kaip tiesioginių užsienio investicijų objekto patrauklumas; ragina Turkiją veiksmingai įgyvendinti naujus teisės aktus dėl intelektinės nuosavybės teisių siekiant skatinti prekybos santykius su ES; pabrėžia, kad kuriant intelektinės nuosavybės sistemą būtina užtikrinti geresnę tarptautinių intelektinės nuosavybės teisių reikalavimų ir vietos ekonominio vystymosi poreikių pusiausvyrą;
31. pažymi, kad MVĮ sudaro 99 % Turkijos įmonių ir suteikia 70 % įsidarbinimo galimybių Turkijoje; ragina Turkiją pagerinti MVĮ galimybes gauti lėšų; palankiai vertina devintąjį Turkijos plėtros planą, kuriame dėmesys skiriamas mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros, kuri labai svarbi siekiant padidinti MVĮ konkurencingumą, finansavimui;
32. džiaugiasi referendumo, surengto siekiant paremti konstitucinę reformą, rezultatais;
33. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai ir Turkijos vyriausybei.